

REIMS&CO

Perusasioita jäämistöstä,
testamenteista sekä edunvalvonnasta

Helsinki 29.9.2015

AVIOLIITOSTA JA AVIO-OIKEUDESTA

- Puolisot saavat avio-oikeuden toistensa omaisuuteen avioliittoon vihkimisellä / parisuhteen rekisteröinnillä
- Mikä on avio-oikeus ?

- Avioliiton aikana kumpikin puoliso omistaa yksin omaisuuden, joka hänellä oli avioliittoon mentäessä, kuten myös sen omaisuuden, jonka hän avioliiton aikana saa

- Ei ole olemassa ”yhteistä omaisuutta”, ellei omaisuutta ole yhdessä hankittu
→ laki eräistä yhteisomistussuhteista

AVIO-OIKEUS

- Avio-oikeuden nojalla puoliset (tai leski ja kuolleen puolison perilliset) saavat omaisuuden osituksessa puolet puolisoitten omaisuuden säästöstä

- Tärkeimmät poikkeukset:

- a) avioehtosopimus
- b) lahjakirjan määräys
- c) testamenttimääräys

AVIOEHTOSOPIMUS

- Avioehtosopimuksella voidaan sopia, että avio-oikeutta ei ole kaikkeen omaisuuteen, tiettyyn esineeseen taikka yksipuolisesti näihin
- Avioehtosopimus voidaan tehdä ennen avioliittoa taikka sen aikana, mikä mahdollistaa myös jäämistösuunnittelun
- Tulee rekisteröidä maistraattiin
- Kansainvälisyksityisoikeudelliset säännökset

ESIMERKKEJÄ AVIO-OIKEUDESTA

esimerkki 1 (puolisoilla on avio-oikeus)

mies		nainen
200000		100000
	300.000	
150.000		150.000

eli mies luovuttaa 50.000 tasinkona
naiselle (tasinko verovapaa)

ESIMERKKEJÄ AVIO-OIKEUDESTA

esimerkki 2 (puolisoilla EI avio-oikeutta)

mies	nainen
200000	100000
200000	100000

kumpikin pitää oman omaisuutensa

ESIMERKKEJÄ AVIO-OIKEUDESTA

esimerkki 3 (miehellä on avio-oikeus, naisella ei ole avio-oikeutta)

mies		nainen
200000		100000
	100.000	
50.000		50.000
250.000		50.000

eli nainen luovuttaa 50.000 tasinkona miehelle
(tasinko verovapaa)

JÄÄMISTÖSTÄ

- Jäämistö muodostuu omaisuuden osituksen tai erottelun jälkeen
- Se on puolet (taikka jotakin muuta jos avio-oikeutta on rajattu jollakin perusteella) yhteenlasketusta omaisuuden säästöstä
- Reaalisen osituksen vaikutus: ”mitä omaisuutta puolet sisältää”

LAILLINEN PERIMYSJÄRJESTYS

- Ensinnä perivät lapset (kuolleen lapsen sijaan tulee lapsenlapset, jos tällaisia on)
- Jos ei ole lapsia, puoliso perii
- Tämän jälkeen sisarukset ja näiden jälkeläiset
- Tädit ja sedät (serkut eivät peri)

TESTAMENTISTA

- Jaotellaan eri tavoin:
 - * täysi omistusoikeustestamentti
 - * rajoitettu omistusoikeustestamentti
 - * hallintaoikeustestamentti
 - * legaatti

- Testamentilla voi muuttaa lakimääräistä perimysjärjestystä taikka sitä muuttamatta antaa perillisiä ja leskeä suojaavia määräyksiä

Testamentin muotomääräykset

- Kirjallinen, allekirjoitettu, 2 esteettömän todistajan todistama
- Päiväys ei ole muotovaatimus, vaikkakin syytä merkitä testamenttiin
- Testamentit olisi hyvä päivittää / tarkastaa 5 – 10 vuoden välein

Tyypillisimmät määräykset

- leskeä suojaavat, asumista turvaavat määräykset
 - hallintaoikeutta koskevat määräykset
 - rintaperillisen syrjäyttävä määräys
 - testamentin saajan puolison avio-oikeutta koskevat määräykset
 - ennakkoperintöä koskevat määräykset
 - alaikäisen edunvalvontaa koskevat määräykset
- määräysten taustalla voi olla joko siviilioikeudellinen tai vero-oikeudellinen näkökulma

Esimerkkejä testamentteihin liittyen

- Aina suljettava testamentinsaajan aviopuolison avio-oikeus pois; tämä määräys voi osoittaa vaikutuksensa esim. 50 vuoden kuluttua, jolloin omaisuuden arvo on aivan jotain muuta kuin se oli sen saantihetkellä

- Tätä määräystä ei voida millään perusteella kohtuullistaa

Esimerkkejä testamentteihin liittyen

- Jäämistön säästö 150.000
- 3 lasta, kukin saa 50.000 euroa, josta perintöveroa 2.800 / hlö, yhteensä 8.400
- Testamentilla 6 lapsenlapselle 15.000 = 90.000, loppuosa 60.000 jakautuu 3 lapselle, kukaan ei maksa veroa lainkaan

Esimerkkejä testamentteihin liittyen

- Tarve / halu suosia leskeä
- Tehdään avioehtosopimus, jolloin jäämistö ei olekaan 150.000 euroa vaan 50.000 euroa
- Tehdään vielä testamentti leskelle, jolloin leski saa 25.000 eli puolet jäämistöstä ja lapset saavat toisen 25.000 euroa eli 8.333 euroa/hlö (50.000 euron sijaan)
- Kukaan ei maksa yhtään perintöveroa

Esimerkkejä testamentteihin liittyen

- Yhdelle lapsista ei haluta perintöä (hän on ylivelkainen, rikas jne.), sivuutetaan hänet testamentilla ja määrätään omaisuutta joko hänen lapsilleen taikka sisaruksilleen taikka kokonaan ulkopuolisille
- Velkojille ei siirry lapsen oikeus lakiosaan tai mikään muukaan rintaperilliselle kuuluva oikeus
- Verosäästö

Esimerkkejä testamentteihin liittyen

Verotuksellinen näkökulma

Jäämistön arvo on 500.000

- 3 lasta perii 166.666, veroa 18.800 / hlö eli yhteensä 56.400

- 6 lapsenlapselle sekä 3 miniälle / vävyille 20.000, yhteensä 180.000, joten lapset perivät 320.000 eli 106.666 / hlö, josta veroa 10.400 eli yhteensä 31.200. Verosäästö 25.200. Mikäli lapsenlapset ovat alaikäisiä, voi heille testamentata 60.000, tällöin veroja maksetaan yhteensä 1.880, verosäästö n. 55.000 euroa

Hallintaoikeuden pidättäminen

- testamentissa esim. määräys, että tietty esine menee suoraan lapsenlapselle ja oma lapsi saa hallintaoikeuden esineeseen (esim. kesämökki)
- huomattava verosäästö, koska hypätään yhden sukupolven yli
- esineen arvo vähenee hallintaoikeuden pidättämisellä: esim. 100.000 arvoisen esineen arvona pidetään 70.000 euroa, jos hallintaoikeuden saaja on 53 – 58 vuotias
- veroa maksetaan lähes puolet vähemmän (4.000), minkä lisäksi yhdet verot ”hypättiin yli”

Muita kuin varsinaisia oikeudellisia määräyksiä, joita testamenteissa esiintyy

- hautaamiseen ja hautapaikkaan ja sen hoitoon liittyvät määräykset
- muistotilaisuuteen liittyvät määräykset
- hoitotahtoon liittyvät kysymykset

EDUNVALVONTAVALTUUTUS

- Valtuutetaan toinen edustamaan valtuuttajaa omaisuutta koskevissa ja muissa taloudellisissa asioissa
- Valtuutettu voi edustaa myös sellaisessa henkilöä koskevassa asiassa, jonka merkitystä valtuuttaja ei sinä hetkenä enää ymmärrä
- Varavaltuutettu / toissijainen valtuutettu

Valtakirjan muoto

- Kirjallisesti, kahden todistajan todistamana (kuten testamentti, todistajien tiedettävä, että edunvalvontavaltuutus, sisältöä ei tarvitse kertoa)
- Yksilöitävä asiat, joissa valtuutettu saa edustaa valtuuttajaa
- Määräys, milloin valtuutus tulee voimaan
= kykenemätön huolehtimaan asioistaan

- Maistraatti vahvistaa valtuutuksen alkamisen
- Valtuuttaja määrittää sisällön itse (enemmän mahdollisuuksia kuin holhoustoimilaissa)
 - * voi esim. sivuuttaa lahjoituskiellon, perusteet on tarkoin yksilöitävä valtuutuksessa
 - * sijoitusomaisuuden hoitaminen
 - * kiinteistöjen, asuntojen myynnit, käänteinen asuntolaina
 - * hoidon sisällön yksilöinti (parturi, punaviini jne.)
 - * valtuutetun korvaus
 - * eroon vuositilistä sekä maistraatin valvonnasta
 - * postin avaaminen

Yhteenveto

- jokaisella henkilöllä tulisi olla yksilöllisesti hänen / puolisoiden tarpeeseen vastaava testamentti sekä edunvalvontavaltuus
- näiden laatimisesta aiheutuva kustannus on minimaalinen verrattuna saavutettavissa oleviin hyötyihin
- vältetään ikävät yllätykset ja turhat verot

KIITOS !